dytos keramikos šukių lygiu ir nežymiai brūkšniuotu paviršiumi. Kakleliai S formos, vieno iš jų briauna puošta įspaudais. Molyje - grūsto granito priemaišos. Šurfuojant aptiktas 10-15 cm storio juodos durpingos žemės kultūrinis sluoksnis su angliukais, smulkiomis keramikos šukelėmis, titnaginiais radiniais.

Antroji gyvenvietė yra 250 m į PV nuo Dovinės ištakų, 150 m į V nuo Kojos įlankos V kranto. Ariamame lauke surinkta keletas lipdytos keramikos šukių lygiu paviršiumi, su smulkiomis mineralinėmis priemaišomis molyje bei 65 titnaginiai radiniai: episvidrinis strėlės antgalis, peiliai, grandukai, kampinis rėžtukas, retušuotos skeltės, nuoskalos.

Abi gyvenvietės greičiausiai skirtinos vėlyvajam neolitui.

Tarp aprašytų gyvenviečių 1,8x0,9 km plote aptikti dar 5 atskiri titnaginių radinių lizdai, kuriuose surinkta gremžtukų, grandukų, kaltelių, peilių, skaldytinių.

Rimutė Rimantienė

ŠVENTOSIOS GYVENVIEČIŲ TYRINĖJIMAI

Šventosios 4-oji gyvenvietė yra tarp 2-os ir 5-os gyvenvietės, buvusios pajūrio lagūnos V krante, dabartiniu metu į R nuo lauko kelio, tarp aukštos įtampos elektros stulpų. Gyvenvietė sunaikinta jūros transgresijos. Išliko jos liekanos, suplautos į lagūną, kurios pakrantės ruožas ir buvo tyrinėjamas. Per du sezonus ištirtas 144 m^2 plotas. Paviršių dengė 25-40 cm storio durpių sluoksnis, po juo 20-40 cm storio rudo molio sluoksnis, žemiau sapropelis, kurio sluoksnis V tyrinėtojo ploto pakraštyje tik prasidėjo, o R, staigiai gilėdamas, siekė 230 cm nuo žemės paviršiaus. Po juo visur slūgsojo juostuotas smėlis su aleuritais.

Nuo pat kranto į lagūną ėjo trys daugiausia dvigubų kuolų eilės - buvusio liepto-prieplaukos ramsčiai, mėtėsi pliauskų gabalai. Kuolai daugiausia alksnių, lazdynų ir beržų. Jų viršūnės pasirodė 80 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Kuolų storis - 5,5-9,5 cm, ilgis - 80-130 cm. Visų smaigaliai nutašyti.

Dauguma radinių gulėjo sapropelio apatinėje dalyje ir jo dugne. Be aptašytų kuolų, rasti 4 mediniai dirbiniai. Svarbiausias - šaudomasis lankas vienu nulaužtu galu 174 cm ilgio (visas turėjo būti apie 225 cm ilgio), 3 cm storio, iš apvalaus medžio, nuplokštintais galais, su buoželėmis. Apie 110 cm gylyje rasta 105 cm ilgio ir 14,2 cm pločio luoto kraštо lenta. Kraštas pastorintas trikampio pjūvio briauna. Tame pat gylyje aptikta 26,5 cm ilgio plaktuko pavidalo kūlė su keturkampio pjūvio galvute. Dar rastas mažas aptašytas neaiškus ruošinys (ar liekana?), be to, gabalas storos liepos karnos virvės. 14 kaulinių dirbinių sudarė briedžio rago kastuvėlis, rankenos su skylutėmis sąnarinėse galvutėse, adikliai ir amuletai iš briedžių bei šernų priekinių dantų. Labai nedaug buvo titnago dirbinių: kaltelio ašmenėlis, peiliukai, mikrorėžtukas, keletas nuoskalų, skeltelių, skaldytinių. Iš kitų akmeninių dirbinių minėtini pasvarai su išskalomis šonuose. Buvo ir pasvarėlių, suvyniotų į tošį. Kai kurie pasvarai perdirbti iš sudužusių galąstuvėlių. Rastas beveik keturkampis 9,5 cm ilgio kapliukas iš kristalinės padermės akmens. Gintarai (44 egz.) daugiausia natūralūs arba neapdirbtos nuoskalos, tarp jų tik kelios retušuotų ruošinių dalelės, trapecinis kabutis ir pusė gludintos lęšinės sagutės.

Keramikos surinkta apie 700 šukių (tarp jų nemaža didelių sutampančių puodų dalių). Visi puodai Narvos tipo, smailiadugniai, su gausiomis grūstų sraigių priemaišomis molyje, labai mažai puoštu paviršiumi, nebent tik duobutėmis puošta briauna. Rasta keletas pailgų dubenėlių gabalų, iš kurių vienas buvo puoštas iš vidaus. Dažnai puodų šukės brūkšniuotos iš išorės arba iš vidaus.

Be to, visur rasta žvėrių kaulų ir daugybė žuvų ašakų.

Radiokarboninė data (panaudoti liepto kuolų smai galiai) Vs-633 4910±110 m. (t.y. 2960±110 m.pr.m.e.

Šventosios 6-oje gyvenvietėje buvo tęsiami 1983 m. pradėti tyrinėjimai (žr. ATL 1984 ir 1985 metais - V., 1986. - P. 17-19). 1986 ir 1987 m. atkastas dar 544 m^2 plotas, pasiekti P ir Š gyvenvietės galai. Tad gyvenvietė turėjusi apimti apie 140 m ilgio pakrantės ruožą. Susisluoksniavimas tas pats, kaip ir ankstesnių tyrinėjimų metu: paviršiuje 30-40 cm storio durpių ir dirbamos žemės sluoksnis, po juo 5-20 cm storio rudo molio sluoksnelis, žemiau 10-35 cm storio kultūrinis sluoksnis - sapropelingas molis ir įžemis - smėlis. Apie tyrinėtų plotų vidurį, išilgai kranto, toliau tęsėsi anksčiau pastebėtas suplautų medžių ruožas, tačiau nebe toks tankus, išblaškytas. Šiame ruože vis dėlto buvo daugiausia radinių.

Surinkta 6710 keramikos šukių. Dauguma jų vėlyvojo Narvos tipo smailiadugnių puodų su grūstų sraigių bei granito priemaišomis molyje, tik keletas - sunkios masės plokščiadugnių puodelių šukių, priskirtinų rutulinių amforų kultūrai. Skirtingesni keli puodeliai labai plonomis sienelėmis, iš kurių vienas su smailėjančiu sagos pavidalo dugniuku.

80 radinių sudarė įvairūs akmeniniai dirbiniai. Tai daugiausia tinklų pasvarai su 2-4 išskalomis, tačiau nemaža ir dobilo lapo pavidalo, buvo ir tošimi apvyniotų gargždo akmenėlių. Kiti dirbiniai: aptašytas kapliukas, pjūklai iš kristalinės padermės akmenų, kartais labai nudirbtais ašmenimis. Iš rausvo smiltainio gaminti galąstuvai, kurių nuoskalos panaudotos tinklų pasvarėliams. Iš įvežtinio skalūno ar fosilinio medžio pagaminti 3 rombinio pjūvio ietigaliai.

Titnagų surinkta 55: tai kaltelių ašmenėliai, pora peilių, rėžtukas, grandukas, o daugiausia nuoskalos, skeltelės, skaldytiniai ir natūralūs vietiniai rieduliukai.

Kaulinių dirbinių aptikta tik 7 ir tie labai aptrupėję. Tai apie 25 cm ilgio peikenos liekanos, aptrupėję durklai iš stambių žvėrių kulnikaulių, tribriauniai ietigaliai, briedžio rago kastuvėlio liekana, amuletas iš priekinio šerno danties.

Gintarai, kurių surinkta 133 vienetai, daugiausia įvairios nuoskalos, didesni gabalai paprastai tik įskelti ir numesti, pasirodę neskalūs arba margi. Dirbiniai: kabučiai bei jų ruošiniai, lęšinės, segmentinės ir keturkampės sagutės ir jų ruošiniai, vamzdelinio karolio ruošinys, pusė gludinto skridinio.

48 medžio dirbiniai buvo gana įvairūs, nors išlikę prastai, apdžiūvę ir supleišėję, nes gulėjo labai negiliai. Iš žvejybos įrankių surinkta 10 plūdžių ir jų dalių iš pušies žievės, 3 žuvims gaudyti šakių pusės, 1 butinio viršūnėlė ir pusė butinio, irklo smaigalys, 4 skridiniai lazdų galams, 3 branktų dalys. Iš žemės ūkio įrankių minėtina kaplio galva su koto dalimi, kulstas su rankena, kultuvės dalis. Be to, rasta įvairiems darbams skirtų įrankių: kirvių kotų su galvomis dalys ir pusė movos, iečių dalys, plono apskrito 16 cm skersmens dubenėlio dalys ir įvairių ruošinių bei dirbinių, lentelių liekanų.

Be to, rasta žmogaus kaukolės viršugalvio dalelė ir kitoje vietoje, išblaškytos visame kvadrate atskiros vienos kaukolės dalys - antakinis lankas su akiduobės dalimi, du žandikaulių fragmentai su 4 krūminiais dantimis. Šalia jų gulėjo sveikas, bet labai apnešiotas gintaro kabutis.